

Sygn. akt I ACa 1446/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia: Wincenty Ślawski

Sędziowie: Jacek Pasikowski (spr.)

del. Sławomir Zieliński

Protokolant: st. sekr. sąd. Żaneta Maciąg

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2019 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł.

przeciwko B. W., E. W. i S. W.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 1 października 2018 r. sygn. akt II C 659/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. na rzecz E. W. i S. W. kwoty po 4.050 (cztery tysiące i pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1446/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 maja 2016 roku, rozszerzonym w piśmie procesowym z dnia 15 lipca 2016 roku i sprecyzowanym w pismach procesowych z dnia 6 lutego 2017 roku oraz z dnia 29 marca 2018 roku, skierowanym przeciwko B. W., E. W. i S. W., Skarb Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w Ł., wniósł o uznanie za bezskuteczną wobec strony powodowej, umowy darowizny zawartej w dniu 30 listopada 2011 roku (rep.(...)) przed notariuszem P. L. w Kancelarii Notarialnej w Ł., mocą, której:

1) S. i E. małżonkowie W. darowali swojemu synowi B. W. prawo własności samodzielnego lokalu mieszkalnego, oznaczonego numerem 7, położonego na czwartej kondygnacji budynku wielomieszkaniowego w Ł. przy ul. (...), o łącznej powierzchni użytkowej 59,35 m², dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą oznaczoną w repetytorium KW numerem (...) wraz ze związanym z własnością przedmiotowego lokalu mieszkalnego udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i innych urządzeń oraz takim samym udziałem w prawie własności działki gruntu o numerze (...), na której znajduje

się budynek mieszkalny, objętych księgą wieczystą o numerze (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych;

2) obdarowany B. W. ustanowił na rzecz swoich rodziców S. i E. małżonków W. prawo bezpłatnego dożywotniego zamieszkiwania w stanowiącym przedmiot umowy darowizny lokalu mieszkalnym oznaczonym numerem (...) przy ul. (...) o łącznej powierzchni użytkowej 59,35 m², dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą oznaczoną w repetytorium KW numerem (...), na warunkach dotychczasowych, do końca życia uprawnionych,

w celu zaspokojenia przysługujących stronie powodowej w stosunku do S. W. wierzytelności pieniężnych, których łączna wysokość, uwzględniając należność główną i odsetki na dzień 7 lutego 2018 roku wynosi 58.006,86 zł, a które wynikają:

a) z podatku dochodowego od osób fizycznych za 2010 rok wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi, stwierdzonych wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. tytułem wykonawczym z dnia 8 grudnia 2016 roku o numerze (...) (pierwotnie z dnia 4 sierpnia 2011 r. o numerze (...)),

b) z podatku dochodowego od osób fizycznych za 2011 rok wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi, stwierdzonych wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. tytułem wykonawczym z dnia 28 lutego 2013 roku o numerze (...),

Powód wniósł nadto o zasądzenie od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedziach na pozew wszyscy pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości i obciążenie strony powodowej kosztami postępowania.

Wyrokiem z dnia 1 października 2018 roku Sąd Okręgowy w Łodzi uznał za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. umowę darowizny sporządzoną w formie aktu notarialnego przed notariuszem P. L., nr rep. (...), w dniu 30 listopada 2011 roku mocą, której S. i E. małżonkowie W. darowali B. W. stanowiący odrębną nieruchomość samodzielny lokal mieszkalny nr (...) położony w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą (...) wraz ze związanym z własnością tego lokalu udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i innych urządzeń oraz takim samym udziałem w prawie własności działki gruntu o numerze (...), objętych księgą wieczystą (...), a B. W. zezwolił S. W. i E. W. na bezpłatne, dożywotnie zamieszkiwanie w tym lokalu na warunkach dotychczasowych, do końca życia ostatniego z uprawnionych - celem ochrony wierzytelności Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego wobec S. W. w kwocie 58.006,86 zł z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2010 wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi, stwierdzonych wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. tytułem wykonawczym z dnia 8 grudnia 2016 roku o numerze (...) oraz podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2011 wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi, stwierdzonych wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. tytułem wykonawczym z dnia 28 lutego 2013 roku o numerze (...) (pkt 1), oddalił powództwo w stosunku do E. W. i S. W. (punkt 2), zasądził od B. W. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7200 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 3) oraz zasądził od Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. na rzecz E. W. i S. W. kwoty po 7217 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 4.).

Podstawę opisanego wyżej rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły ustalenia faktyczne, z których w szczególności wynika, że w dniu 4 maja 2011 roku do Urzędu Skarbowego Ł. wpłynęła informacja o wysokości dochodu /poniesionej straty z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zeznanie podatkowe złożone przez S. W. o wysokości dochodu /poniesionej straty dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w roku podatkowym 2010 (PIT-36L), w którym dłużnik zadeklarował podatek należny do zapłaty za dany rok podatkowy w kwocie 108.625 złotych. Z uwagi

na fakt, że S. W. nie uregulował w terminie zadeklarowanej należności, Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. pismem z dnia 1 lipca 2011 roku, doręczonym pozwanemu w dniu 19 lipca 2011 roku, wezwał dłużnika do zapłaty należności podatkowych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2010 rok w kwocie 108.633,80 złotych, a S. W. nie wywiązał się z nałożonego nań obowiązku.

Zaistniała zwłoka w spłacie należności podatkowych wynikała z problemów finansowych, w jakie popadł S. W. w roku 2011 w związku z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą w postaci: firmy o nazwie (...) świadczącej usługi budowlane i Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o firmie (...) - zajmującej się zabezpieczeniami przeciwpożarowymi, co wynikało z trudności w wyegzekwowaniu od kontrahentów zapłaty za świadczone usługi. W efekcie S. W. utracił płynność finansową i nie miał środków na uregulowanie podatków i własnych zobowiązań za zakupione w hurtowniach materiały niezbędne do prowadzenia działalności. Przed rokiem 2011 S. W. regularnie wywiązywał się z obowiązku zapłaty należności podatkowych. S. W. był świadomy faktu i wysokości zaległości względem Skarbu Państwa - Urzędu Skarbowego Ł. i bez zastrzeżeń przyjął do wiadomości treść wezwania do zapłaty, którego odbiór pokwitował w dniu 19 lipca 2011 roku.

B. W. jest synem S. W. i E. W. i od roku 2003 roku współpracował z ojcem, wykonując na rzecz jego firmy symulacje komputerowe, a czasami realizował prace jako podwykonawca. B. W. wiedział o problemach finansowych ojca powstałych w 2011 roku, a S. W. informował go o trudnościach z egzekwowaniem należności od kontrahentów za świadczone usługi. B. W. miał świadomość, że ojciec, chcąc zachować dalszą możliwość zarabiania pieniędzy, w pierwszej kolejności, przed spłatą należności podatkowych, musiał rozliczać się z własnymi pracownikami i dostawcami.

Zaległości podatkowe S. W. z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2010 zostały stwierdzone wystawionym w dniu 4 sierpnia 2011 r. tytułem wykonawczym o numerze (...) (uznanym za doręczony dłużnikowi z dniem 28 września 2011 r.). Powyższy tytuł wykonawczy stał się podstawą egzekucji objętych nim należności. Czynności egzekucyjne podjęte we własnym zakresie przez wierzyciela, polegające na zajęciu na podstawie zawiadomienia z dnia 8 września 2011 roku prawa majątkowego stanowiącego wierzyciela z rachunku bankowego dłużnika w Banku (...) S.A., okazały się bezskuteczne wobec zbiegu z egzekucją sądową i brakiem środków pieniężnych na koncie dłużnika.

Korespondencja z Urzędu Skarbowego wysyłana była na adres zamieszkania S. W.: Ł. ul. (...), wskazany przez pozwanego w zeznaniu podatkowym PIT-36L, będący jednocześnie adresem siedziby firmy pozwanego – (...).

Lokal mieszkalny nr (...), położony w Ł. przy ul. (...), był w 2011 roku jedynym istotnym składnikiem majątku S. W. i jego żony E. W.. W okresie powstania zaległości w zapłacie podatku dochodowego od osób fizycznych za rok podatkowy 2010 S. W. mieszkał w nim wraz z żoną. Małżonkowie pozostawali w ustroju ustawowej wspólności majątkowej. W 2011 r. E. W. była już na emeryturze i wówczas widziała korespondencję przychodzącą do męża i miała świadomość, że jest zadłużony w Urzędzie Skarbowym.

B. W., z zawodu informatyk, w roku 2011 był żonaty z J. W., z którą pozostawał we wspólności majątkowej małżeńskiej. Małżonkowie mieszkali w K. w domu zakupionym za środki pochodzące z kredytu we frankach szwajcarskich. W 2011 roku nie był nigdzie zatrudniony i pomagał dorywczo żonie w prowadzeniu jej firmy. Małżonkowie systematycznie spłacali wspólny kredyt hipoteczny w frankach szwajcarskich. W roku 2012 B. W. rozpoczął własną działalność gospodarczą w zakresie usług informatycznych, którą prowadzi do chwili obecnej.

W grudniu 2010 roku J. W. prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą P. – Centrum Usług (...) zawarła z Województwem (...) umowę o dofinansowanie projektu w zakresie e-rachunkowości w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa (...) na lata 2007-2013, realizowaną przy wsparciu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Za pierwszą transzę środków uzyskanych w ramach umowy o dofinansowanie w wysokości 410.000 złotych, na początku roku 2011 zakupiła sprzęt potrzebny do realizacji I etapu projektu. Z uwagi na nieścisłości w dokumentacji dotyczącej rozliczenia dofinansowania, Urząd Marszałkowski wstrzymał J. W. wypłatę II transzy środków na realizację projektu. Korekcie dokumentacji dotyczącej projektu nie sprostała wynajęta przez J. W.

w tym celu profesjonalna firma świadcząca usługi doradcze i w efekcie J. W. podjęła decyzję o wycofaniu się z projektu, co wiązało się z koniecznością zwrotu całej otrzymanej dotacji. J. W. nie dysponowała środkami na zwrot dotacji. Jedynym rozwiązaniem tej sytuacji było zaciągnięcie kredytu bankowego. Zainteresowanie udzieleniem pożyczki wyraził Bank (...), który zażądał zabezpieczenia zobowiązania hipoteką. Zaproponowane przez J. W. zabezpieczenie w postaci wpisu hipoteki na nieruchomości będącej własnością jej rodziców położonej w Ł. przy ul. (...), okazało się niewystarczające, gdyż Bank żądał szerszego zabezpieczenia. Z uwagi na postawione przez bank warunki, we wrześniu 2011 roku B. W., zwrócił się do rodziców z propozycją przeniesienia na niego własności mieszkania przy ul. (...). B. W. był w dobrych relacjach z rodzicami, wprowadził ich w sytuację finansową, w jakiej znajdował się wraz z małżonką i nie krył przed ojcem, że darowana mu nieruchomość posłuży, jako zabezpieczenie zobowiązań kredytowych. S. i E. W. postanowili pomóc synowi i jego żonie.

W dniu 30 listopada 2011 roku przed notariuszem P. L. w Kancelarii Notarialnej w Ł. została sporządzona umowa darowizny (Rep(...)), mocą, której: S. i E. małżonkowie W. darowali swojemu synowi B. W. prawo własności samodzielnego lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), położonego na czwartej kondygnacji budynku wielomieszkaniowego w Ł. przy ul. (...), o łącznej powierzchni użytkowej 59,35 m², dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) wraz ze związanym z własnością przedmiotowego lokalu mieszkalnego udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i innych urządzeń oraz takim samym udziałem w prawie własności działki gruntu o numerze (...), na której znajduje się budynek mieszkalny, objętych księgą wieczystą o numerze (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, natomiast obdarowany B. W. oświadczył, że zezwala swoim rodzicom S. W. i E. W. na bezpłatne, dożywotnie zamieszkiwanie w przedmiotowym lokalu mieszkalnym na warunkach dotychczasowych, do końca życia ostatniego z uprawnionych. Wartość przedmiotu darowizny określono w akcie notarialnym na kwotę 180.000 złotych.

Równocześnie z umową darowizny, w dniu 30 listopada 2011 roku przed tym samym notariuszem, S. i E. małżonkowie W. zawarli umowę majątkową małżeńską ustanawiającą ustrój rozdzielności majątkowej. (akt notarialny (...))

Decyzja o ustanowieniu ustroju rozdzielności majątkowej małżeńskiej wypłynęła od S. W. i miała na celu uchronienie E. W. przed ewentualnymi skutkami problemów finansowych pozwanego związanych z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. S. W. nie chciał, aby żona była obciążona jego długami.

W dniu 30 maja 2012 roku Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. udzielił J. W. pożyczki dla klientów instytucjonalnych w wysokości 520.000 zł zabezpieczonej hipoteką łączną do sumy 780.000 złotych na dwóch nieruchomościach położonych w Ł., dla których Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgi wieczyste to jest: nr (...) dla lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) oraz nr (...) dla nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym i oraz dwoma budynkami gospodarczymi przy ul. (...). W dniu 22 czerwca 2012 roku J. W. przelała na rachunek Urzędu Marszałkowskiego w Ł. kwotę 410.996 złotych tytułem zwrotu dotacji.

W 2012 roku S. i E. W. zmienili miejsce zamieszkania. Przenieśli się na wieś, do domu stanowiącego własność ich młodszego syna L. W., który wraz z żoną i niepełnosprawnym dzieckiem wprowadził się do mieszkania zwolnionego przez rodziców przy ul. (...) w Ł., stanowiącego przedmiot umowy darowizny.

W dniu 31 stycznia 2013 roku do Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. wpłynęła informacja oraz korekta zeznania podatkowego złożone przez S. W. o wysokości dochodu (poniesionej straty) z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w roku podatkowym 2011 (PIT-36L), w którym dłużnik zadeklarował podatek należny do zapłaty w kwocie 504,07 zł. Z uwagi na to, iż S. W. nie uregulował zobowiązania podatkowego wynikającego ze złożonej korekty zeznania o wysokości dochodu (poniesionej straty) z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w roku podatkowym 2011 (PIT-36L), Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w Ł., pismem z dnia 6 lutego 2013 roku doręczonym w dniu 19 lutego 2013 roku wezwał dłużnika do zapłaty należności podatkowych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2011 rok w kwocie 512,80 złotych. S. W. nie wywiązał się z powyższego obowiązku.

Zaległości podatkowe S. W. z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2011 zostały stwierdzone wystawionym w dniu 28 lutego 2013 roku tytułem wykonawczym o numerze SM (...).

Z dniem 30 marca 2013 roku firma (...) została wykreślona z Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej.

Czynności egzekucyjne podjęte po zawarciu umowy darowizny przez organ podatkowy oraz przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi J. Z. (sygn. Km 1817/12) w oparciu o tytuły wykonawcze: z dnia 4 sierpnia 2011 roku o numerze SM (...) oraz z dnia 28 lutego 2013 roku o numerze SM (...) wykazały, że dłużnik S. W. nie posiada wystarczających środków majątkowych na pokrycie całej należności. W toku egzekucji komorniczej ustalono, że na dzień 9 września 2013 roku przeciwko dłużnikowi prowadzonych jest siedem czynnych postępowań egzekucyjnych (w tym 3 z wniosków wierzycieli uprzywilejowanych) na łączną kwotę 449.266,00 zł, w tym koszty egzekucyjne, a wysokość narastających odsetek wynosi 92,16 zł dziennie. Jedynym ujawnionym i skutecznie zajęтым składnikiem majątku S. W., z którego egzekucja jest częściowo skuteczna, jest świadczenie emerytalno-rentowe, z którego potrącenia dokonywane są zgodnie z planem podziału.

Postanowieniem z dnia 6 marca 2015 roku komornik umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko S. W. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Skarga wierzyciela Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. nie została uwzględniona przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, który wskazał w postanowieniu wydanym w sprawie 1Co 1658/15 w dniu 19 maja 2015 roku, że decyzja Komornika zasługiwała na aprobatę, gdyż biorąc pod uwagę globalny stan zadłużenia S. W. i kwotę egzekwowaną w postępowaniu egzekucyjnym, wierzyciel nie uzyskalby zaspokojenia swojego roszczenia. Na dzień umorzenia egzekucji komorniczej, a zatem na dzień 19 maja 2016 roku, stan zaległości wraz z odsetkami z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2010 i 2011, stwierdzonych tytułami wykonawczymi z dnia 4 sierpnia 2011 roku o numerze SM (...) oraz z dnia 28 lutego 2013 roku o numerze SM (...) - wynosił 126.775,78 zł.

Pismem z dnia 25 listopada 2016 roku, doręczonym S. W. w dniu 29 listopada 2016 roku, wierzyciel wezwał dłużnika do zapłaty kwoty 123.536,65 zł tytułem należności wynikających z tytułu wykonawczego z dnia 4 sierpnia 2011 roku o numerze SM (...), stwierdzającym zobowiązanie dłużnika z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2010 rok.

Wobec braku uregulowania powyższej należności, wierzyciel w dniu 8 grudnia 2016 roku wystawił tytuł wykonawczy o numerze (...), stwierdzający tę samą wierzytelność z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2010 rok, co pierwotnie wystawiony tytuł wykonawczy z dnia 4 sierpnia 2011 roku o numerze (...). Zarazem wierzyciel pismem z dnia 8 grudnia 2016 roku, doręczonym dłużnikowi w dniu 12 grudnia 2016 roku dokonał zajęcia świadczeń zaopatrzenia emerytalnego dłużnika.

Z kolei decyzją z dnia 6 kwietnia 2017 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. umorzył część zaległości S. W. w zakresie 50% odsetek za zwłokę od należnych zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych za lata 2010 i 2011, natomiast pozostałą do zapłaty zaległość w łącznej kwocie 78.064,09 zł wraz z odsetkami za zwłokę w wysokości 23.660,26 zł rozłożył na raty, ustalając ostateczny termin spłaty zadłużenia na 26 lutego 2018 r. W wykonaniu postanowień decyzji z dnia 6 kwietnia 2017 roku, S. W. w okresie od 10 kwietnia do 18 października 2017 roku wpłacił na rachunek wierzyciela łącznie kwotę 19.999,99 zł. Dłużnik uchybił terminowi zapłaty trzech kolejnych rat zaległości objętych harmonogramem spłaty i nie złożył kolejnego wniosku o udzielenie ulgi w spłacie ciężących na nim zobowiązań podatkowych. W takiej sytuacji decyzja wygasła z mocy prawa na podstawie art. 259 § 1a Ordynacji podatkowej w zakresie wszystkich niezapłaconych rat.

Na dzień 7 lutego 2018 roku łączna wysokość wierzytelności powoda względem S. W. z tytułu podatku dochodowego za lata 2010 i 2011, wynosiła 58.006,86 zł (55.378,86 zł – należność główna i 2.628 zł – odsetki od zaległości podatkowych).

W roku 2016 małżeństwo B. i J. W. zostało rozwiązane przez rozwód. Już wcześniej małżonkowie zawarli umowę o rozdzielności majątkowej. B. W. i J. W. do chwili obecnej spłacają raty kredytu frankowego zaciągniętego wspólnie na zakup domu w K..

Sytuacja finansowa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością której udziałowcem jest dłużnik, po roku 2011 uległa poprawie, a S. W. wyraża wolę dalszej spłaty zobowiązań podatkowych wobec Urzędu Skarbowego Ł. w Ł..

W ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, mając na uwadze podniesiony przez pozwanego B. W. zarzut braku uprawnienia strony powodowej do żądania ochrony na podstawie art. 527 k.c. wierzytelności pieniężnych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, jako powstałych ze stosunku administracyjnoprawnego, w pierwszej kolejności stwierdził, że droga sądowa w niniejszej sprawie jest dopuszczalna. Zdaniem Sądu Okręgowego, zgodnie z obecnie dominującym w orzecznictwie poglądem możliwe jest wykorzystanie konstrukcji cywilistycznej skargi pauliańskiej do ochrony wierzytelności publicznoprawnych (podatków, składek ZUS itp.) przez zastosowanie przepisów art. 527 i następnych k.c. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10, z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 3, wyrok SN z 13 maja 2005 r., I CK 677/2004, uchwała Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/2003, uchwała składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 12 marca 2003 r., III CZP 85/2002).

Sąd I instancji podkreślił nadto, że przepisy dotyczące skargi pauliańskiej przyznają uprawnienie do zaskarżenia czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, czego konsekwencją może być uznanie ważnych czynności za bezskuteczne wobec skarżącego, co w rezultacie umożliwi zaspokojenie się wierzyciela z określonych przedmiotów z majątku osoby trzeciej, tak jakby znajdowały się one nadal w majątku dłużnika. Skorzystanie przez wierzyciela z instytucji skargi pauliańskiej wymaga łącznego spełnienia następujących przesłanek: istnienia wierzytelności, dokonania przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, dokonanie przez dłużnika tej czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli, a zarazem takiej, z której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością (a w pewnych przypadkach zamiarem) pokrzywdzenia wierzyciela oraz świadomości osoby trzeciej, co do zamiaru pokrzywdzenia przez dłużnika wierzyciela.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy Sąd Okręgowy wywiódł, iż bezspornie Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł., przysługuje wobec S. W. wierzytelność z tytułu zaległych zobowiązań podatkowych, które z odsetkami i kosztami postępowania egzekucyjnego łącznie opiewają na dzień 7 lutego 2018 roku na kwotę 58.006,86 zł. Wierzytelność ta została stwierdzona dokumentami urzędowymi, to jest wskazanymi w niniejszym uzasadnieniu tytułami wykonawczymi wystawionymi przez Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. w Ł.. Wierzytelność przysługująca stronie powodowej nie ma charakteru wierzytelności przyszłej, gdyż została potwierdzoną wydanymi tytułami wykonawczymi, zarówno w chwili wytoczenia powództwa, jak i w dacie przekazania nieruchomości osobie trzeciej w drodze umowy darowizny.

Zdaniem Sądu I instancji, w rozpoznawanej sprawie bezspornym jest również dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią, albowiem S. W. i E. W. przekazali w drodze darowizny (a więc bez jakiegokolwiek formy ekwiwalentu) B. W. – lokal mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość, oznaczony numerem 7, położony w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) wraz ze związanym z własnością przedmiotowego lokalu mieszkalnego udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i innych urządzeń oraz takim samym udziałem w prawie własności działki gruntu o numerze (...), na której znajduje się budynek mieszkalny, objętych księgą wieczystą o numerze (...). W wyniku przedmiotowej czynności, B. W. stał się wyłącznym właścicielem przedmiotowej nieruchomości, a będąca przedmiotem rozważań czynność prawna została dokonana „z pokrzywdzeniem wierzyciela”, a zarazem była to czynność, z której osoba trzecia (B. W.) uzyskał korzyść majątkową.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, przez „pokrzywdzenie wierzyciela” ustawa rozumie stan opisany w paragrafie 2 art. 527 k.c., czyli niewypłacalność, względnie pogłębienie stanu niewypłacalności dłużnika (w jakimkolwiek stopniu). Chodzi zatem, o aktualny brak możliwości wywiązania się ze zobowiązań finansowych, a więc

o zaistnienie stanu, gdy cały majątek dłużnika nie wystarcza na pokrycie długów. Pokrzywdzenie wierzyciela stanowi także każde istotne powiększenie niewypłacalności dłużnika, a co za tym idzie utrudnienie i odwleczenie zaspokojenia. Według Sądu I instancji, w wyniku zbycia własności lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), znajdującego się przy ul. (...) w Ł., S. W. bez wątpienia stał się niewypłacalny. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego darowane mieszkanie było jedynym cennym składnikiem majątku dłużnika i jego żony E. W., z którą do chwili zawarcia umowy darowizny pozostawał w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Okoliczność ta została przez pozwanych przyznana w toku niniejszego postępowania.

Pozostałe dwie przesłanki warunkujące możliwość skorzystania z instytucji skargi pauliańskiej, mają charakter subiektywny, ponieważ wiążą się ze sferą intelektualną i wolicjonalną stron uczestniczących w zaskarżonej czynności prawnej. Co do zasady, dla skuteczności skargi pauliańskiej wystarczającym jest wykazanie, że dłużnik ma świadomość pokrzywdzenia wierzycieli, a więc że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie (A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 948; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1259). Zdaniem Sądu Okręgowego, powyższa przesłanka została również spełniona ponad wszelką wątpliwość, gdyż zarówno dłużnik S. W., jak i jego żona E. W., z którą dłużnik w chwili zawarcia umowy darowizny pozostawał w ustroju wspólności ustawowej małżeńskiej, podejmując czynność w efekcie, której ich syn B. W. stał się wyłącznym właścicielem lokalu numer (...) przy ul. (...) w Ł., działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela Skarbu Państwa - Urzędu Skarbowego Ł.. Sąd uznał, że oboje małżonkowie mieli pełną świadomość zadłużenia S. W. względem Urzędu Skarbowego i co więcej, S. W. odbierał korespondencję kierowaną do niego przez wierzyciela, w tym wezwania do zapłaty i nie kwestionował wysokości zadłużenia. Mimo tego dłużnik świadomie pozostawał w zwłoce z zapłatą należnych i wymagalnych podatków, regulując inne zobowiązania związane z bieżącą działalnością gospodarczą. E. W. wiedziała o zadłużeniu męża, ponieważ zapoznała się z treścią wezwań do zapłaty, które odbierała w miejscu swego zamieszkania. W tym stanie rzeczy, ocenie Sądu Okręgowego, małżonkowie S. i E. W., pomniejszając swój majątek, świadomie dążyli do uniemożliwienia lub przynajmniej ograniczenia możliwości zaspokojenia roszczeń strony powodowej, tym bardziej, że w dacie zawarcia umowy darowizny w dniu 30 listopada 2011 roku zawarli jednocześnie umowę majątkową małżeńską ustanawiającą ustrój rozdzielności majątkowej. W tak powstałym stanie rzeczy, twierdzenia S. i E. W. wedle, których jedynym powodem zbycia lokalu mieszkalnego w drodze umowy darowizny była wola zabezpieczenia potrzeb życiowych ich syna B. W. oraz pomoc w pozyskaniu środków finansowych niezbędnych do uregulowania zobowiązań finansowych synowej, jawią się, jako mało prawdopodobne. Nawet, bowiem gdyby przyjąć, że bezpośrednim zamiarem małżonków W. nie była chęć pokrzywdzenia wierzyciela, to stwierdzić należy ponad wszelką wątpliwość, że pozwani obejmując swą świadomością fakt istnienia wierzytelności względem organu podatkowego, co najmniej przewidywali ewentualną możliwość pokrzywdzenia wierzyciela.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazano nadto, że z posiadaniem przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, zrównana została sytuacja, gdy osoba trzecia przy zachowaniu należytej staranności mogła tę wiedzę uzyskać (a zatem, gdy brak wiedzy jest zawiniony). Nie ma przy tym znaczenia zła wiara osoby trzeciej ani to, czy posiadana przez nią wiedza jest wynikiem jej działania, a zwłaszcza porozumienia się z dłużnikiem. Obojętne jest bowiem źródło wiedzy i sposób jej uzyskania. Poza tym, wykazanie tej przesłanki wspierają dwa domniemania z art. 527 § 3 k.c. i 528 k.c. - działające na korzyść wierzyciela. Oceniając spełnienie powyższej przesłanki Sąd I instancji uznał, że osobą trzecią, na rzecz, której małżonkowie W. wyzbyli się prawa własności lokalu mieszkalnego, była osobą z najbliższego kręgu rodziny - pozwani darowali, bowiem własność lokalu mieszkalnego swojemu synowi B. W., z którym pozostawali w bardzo dobrych relacjach rodzicielskich. Z okoliczności sprawy wynika nadto, że S. W. stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (bez wątpienia czynności nieodpłatnej, a więc takiej, która doprowadziła do zwiększenia aktywów obdarowanego i nie wiązała się po jego stronie, z jakimikolwiek konsekwencjami na tle finansowym). Nieodpłatny charakter skarżonej czynności, w rezultacie, prowadzi do zastosowania art. 528 k.c., który wyłącza po stronie powoda konieczność dowodzenia złej wiary po stronie osoby trzeciej - a zatem stan świadomości pozwanego B. W., pozostaje w tym przypadku bez znaczenia. Niezależnie od powyższego Sąd podkreślił, że obdarowany B. W., mając świadomość istnienia zaległości podatkowych ojca, zdawał sobie sprawę z tego, iż jego działania krzywdzą wierzyciela. Relacje B. W. z ojcem układały się bardzo

poprawnie, obdarowany stale współpracował z ojcem, świadcząc na rzecz jego firmy usługi w zakresie własnej działalności gospodarczej. S. W. nie krył przed synem wiadomości na temat kondycji finansowej firmy, opowiadał o problemach z wyegzekwowaniem należności od kontrahentów i trudnościach ze spłatą zadłużenia względem organu podatkowego.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd uznał, że spełnione zostały wszystkie przesłanki warunkujące uwzględnienie powództwa w stosunku do B. W. i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Sąd uznał natomiast za uzasadnione zarzuty małżonków E. i S. W. dotyczące braku po ich stronie legitymacji procesowej biernej, uprawniającej do uczestnictwa w sprawie w charakterze pozwanych, co wynika wprost z treści art. 531 k.c. Przepis ten przyznaje legitymację bierną wyłącznie osobie trzeciej, która w wyniku czynności krzywdzącej wierzycieli dokonanej z dłużnikiem, otrzymała korzyść majątkową. W świetle treści art. 531 § 1 k.c. dłużnik nie jest stroną procesu pauliańskiego. Takie też jest zapatrywanie nauki prawa (por. prof. dr hab. Małgorzata Pyziak – Szafnicka System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna. tom 6 pod red. Adama Olejniczaka, wyd. C.H. Beck Warszawa 2009, str. 1275). Z powyższych względów powództwo w stosunku do pozwanych S. W. i E. W. podlegało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z wyrażoną w art. 98 k.p.c. regułą odpowiedzialności za wynik procesu. W związku z tym Sąd zasądził od B. W., jako strony przegrywającej sprawę na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Na podstawie zaś § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U.2015.1804) Sąd zasądził od Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł., jako strony przegrywającej sprawę na rzecz S. W. i E. W. kwoty po 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku złożyła strona powodowa zaskarżając wyrok w części - w punktach 2 i 4 to jest w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy oddalił powództwo w stosunku do pozwanych E. W. i S. W. oraz zasądził od strony powodowej na rzecz E. W. i S. W. kwoty po 7217,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to naruszenie przepisu art. 531 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 527 § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię a w konsekwencji błędne zastosowanie - poprzez wadliwe uznanie, że nie posiadają legitymacji procesowej biernej w niniejszym procesie pauliańskim pozwani darczyńcy (tj. żona dłużnika E. W. i dłużnik S. W.), którzy na skutek zaskarżonej w niniejszej sprawie umowy darowizny lokalu mieszkalnego połączonej z jednoczesnym ustanowieniem przez pozwanego B. W., będącego osobą trzecią (w rozumieniu art. 531 § 1 k.p.c.) na rzecz darczyńców prawa odpowiadającego służebności mieszkania, uzyskali odnoszącą się do przedmiotu darowizny korzyść w postaci prawa dożywotniego zamieszkiwania w lokalu na warunkach dotychczasowych, do końca życia ostatniego z uprawnionych - podczas gdy, w świetle art. 365 § 1 k.p.c. i art. 1000 § 3 k.p.c., w takiej sprawie proces powinien toczyć się z udziałem dłużnika i jego żony jako pozwanych, tak ażeby wyrok pauliański wiązał również pozwanych ad. 2 i 3 E. W. i S. W. oraz umożliwił przeprowadzenie egzekucji z nieruchomości uzyskanej przez osobę trzecią (pozwanego ad. 1) z pominięciem wskazanego prawa odpowiadającego służebności mieszkania ustanowionego na rzecz pozwanych ad. 2 i 3;
2. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to przepisu art. 73 § 2 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i niezasadne oddalenie powództwa w stosunku do pozwanych ad. 2 i 3 darczyńców będących stroną i jednocześnie beneficjentami zaskarżonej skargą pauliańską czynności prawnej wskutek wadliwego nieuwzględnienia okoliczności, że współuczestnictwo stron czynności prawnej w sprawie o ukształtowanie skutków tej czynności ma charakter współuczestnictwa jednolitego;
3. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to przepisu art. 102 k.p.c. poprzez jego błędne niezastosowanie i niezasadne obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz dłużnika S. W. (pozwanego ad. 2) i jego żony E. W. (pozwanej ad. 2) w łącznej kwocie 14 434 zł (dwa

razy po 7 217 zł) - podczas gdy potrzeba wystąpienia z niniejszym powództwem wynika wyłącznie z nielojalnego działania dłużnika S. W. i pozwanej E. W., albowiem jak ustalił Sąd Okręgowy, dłużnik (pozwany ad. 3) i pozwana ad. 2 świadomie i celowo wyzbyli się na rzecz pozwanego ad. 1 przedmiotu zaskarżonej umowy darowizny w celu uniemożliwienia powodowi prowadzenia egzekucji z przedmiotu darowizny;

4. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to przepisu art. 109 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i niezasadne obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz dłużnika S. W. (pozwanego ad. 2) i jego żony E. W. (pozwaney ad. 2) w łącznej kwocie 14 434 zł (dwa razy po 7 217 zł), tj. na rzecz każdego z pozwanych w pełnej stawce wynikającej z przepisów § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800) w znajdującym zastosowanie w sprawie jego pierwotnym brzmieniu - podczas gdy pozwana ad. 2 i pozwany ad. 3 byli w niniejszej sprawie reprezentowani przez tego samego profesjonalnego pełnomocnika, który nie reprezentował ich od początku procesu i podejmował w ich imieniu tożsame czynności, zatem nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego w sprawie czynności, charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia uzasadniały obniżenie wynagrodzenia przyznanego pełnomocnikowi.

Mając na względzie wyżej przytoczone zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego Wyroku w punktach 2 i 4 poprzez jego uchylenie w pkt 2 oraz jego zmianę w pkt 4 i zasądzenie od pozwanej ad. 2 E. W. i od pozwanego ad. 3 S. W. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwot po 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (zgodnie z ostatecznym wynikiem sprawy oraz zasadą odpowiedzialności za wynik procesu). Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanych ad. 2 i 3 na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów apelacji dotyczących prawa procesowego, a to naruszenia art. 73 § 2 k.p.c. w związku z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i niezasadne oddalenie powództwa w stosunku do pozwanych darczyńców E. i S. W. będących stronami umowy darowizny z dnia 30 listopada 2011 roku i jednocześnie jej beneficjentami, którzy od obdarowanego uzyskali prawo dożywotniego bezpłatnego zamieszkania w lokalu będącym przedmiotem wyżej wskazanej umowy, co w konsekwencji - zdaniem Skarbu Państwa Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. - prowadzi do konstatacji, że współuczestnictwo stron czynności prawnej w sprawie o ukształtowanie skutków tej czynności ma charakter współuczestnictwa jednolitego i nie wyłącza darczyńców z kręgu osób, które winny być pozwane w niniejszym sporze. W tym miejscu należy przypomnieć, że współuczestnictwo jednolite zachodzi, jeżeli sąd powinien rozstrzygnąć sprawę w sposób identyczny w stosunku do wszystkich współuczestników. Sąd nie może zatem wobec jednego współuczestnika uwzględnić powództwa, a wobec innego oddalić albo uwzględnić w różnym zakresie. Taki charakter rozstrzygnięcia może wynikać z przepisu ustawy albo z istoty spornego stosunku prawnego, ale skarżący nie wskazuje dlaczego jego zdaniem zachodzi w niniejszym postępowaniu, a wręcz przeciwnie skoro sam przyjmuje, że legitymacja bierna w procesie ze skargi pauliańskiej wynika z art. 531 § 1 k.c., to nie istnieją przyczyny uzasadniające wielopodmiotowość po stronie pozwanej w niniejszym sporze. Z treści pozwu wynika jednoznacznie, że Skarb Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł., żądał uznania za bezskuteczną tak darowizny lokalu mieszkalnego dokonanej przez małżonków W. pozostających ówczasie w ustawowej wspólności małżeńskiej, jak i ustanowienia na ich rzecz bezpłatnego prawa dożywotniego zamieszkiwania w przedmiotowym lokalu do końca życia ostatniego z uprawnionych, co stanowiło jedno z postanowień umowy darowizny. W istocie zatem dłużnik i jego żona bezpłatnie od syna uzyskali prawo do mieszkania w opisanym wyżej lokalu bez obowiązku uiszczania czynszu, z możliwością korzystania z urządzeń do niego przypisanych, korzystania z kuchni, łazienki, balkonu itd. Na taki stan rzeczy małżonkowie godzili się, a zatem wiedzieli, że działają z pokrzywdzeniem wierzyciela, a to z uwagi na brzmienie art. 529 k.c. Ustanowienie bowiem osobistej służebności mieszkania oznaczało, że nabywca mieszkania winien zastosować się do uprawnień tak skonstruowanego uprawnienia darczyńców, a z drugiej strony, o czym małżonkowie W. racjonalnie

rozumując wiedzieli, że będący przedmiotem darowizny lokal, obciążony prawem zamieszkania, będzie miał mniejszą wartość rynkową, a zatem rzeczywista wartość rynkowa lokalu musi zostać pomniejszona o wartość służebności mieszkania. Postanowienie umowy darowizny na rzecz syna o ustaleniu bezpłatnego prawa zamieszkania, co nastąpiło za zgodą jego rodziców (darczyńców) ewidentnie zmniejszało wartość przedmiotu umowy, a zatem dłużnik stawał się niewypłacalny w większym stopniu w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. niż przed wyrażeniem zgody na ustanowienie prawa zamieszkania. Powyższe rozumowanie wzmocniają także domniemania z art. 527 § 3 k.c. i z art. 528 k.c.

Jak wskazuje judykatura, przeniesienie przez dłużnika własności lokalu mieszkalnego na rzecz osoby trzeciej (nazwanej w akcie notarialnym umową darowizny), z równoczesnym obciążeniem tego na rzecz dłużnika służebnością osobistą, z punktu widzenia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela powinno być traktowane jako jedna czynność prawna, w ramach której świadczeniu dłużnika polegającemu na przeniesieniu prawa własności nieruchomości, odpowiada świadczenie osoby trzeciej w postaci ustanowienia nieodpłatnej służebności osobistej. W związku z tym, że świadczenie wzajemne osoby trzeciej zostało pokryte w całości z substratu majątkowego nabytego od dłużnika, czynność prawną przeniesienia własności z równoczesnym obciążeniem jej służebnością osobistą ma charakter nieodpłatny w rozumieniu art. 528 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 206/12, Legalis).

Podsumowując powyższe rozważania oraz treść apelacji strony powodowej nie sposób zrozumieć dlaczego, skoro wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 1 października 2018 roku czyni bezskuteczną wobec wierzyciela umowę darowizny wraz z ustaleniem prawa zamieszkania na rzecz małżonków W., skarżący żąda, aby to orzeczenie w swej uwzględniającej powództwo treści, obejmowało także rodziców B. W., a zatem E. i S.. Takiego stanowiska procesowego z pewnością nie może usprawiedliwiać jedynie chęć uzyskania kosztów procesu także i od tych pozwanych, a Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. nie wskazuje w ogóle z jakiej przyczyny wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 1 października 2018 roku w istniejącym brzmieniu nie pozwala na skierowanie egzekucji do lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), znajdującego się przy ul. (...) w Ł. skoro to orzeczenie uznaje w całości bezskutecznymi postanowienia umowy z dnia 30 listopada 2011 roku (rep. (...)) wobec Skarbu Państwa Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. do szczegółowo określonej wysokości wierzytelności strony powodowej.

W tym stanie rzeczy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji trafnie uwzględnił brak legitymacji biernej małżonków E. i S. W. w sprawie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej darowizny opisanej w punkcie 1 sentencji zaskarżonego wyroku. Zgodnie bowiem z art. 531 § 1 k.c. uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu skierowanego przeciwko sobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Już w tym miejscu należy odwołując się do art. 531 § 2 k.c. wskazać, że skoro w wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić, po spełnieniu dodatkowych warunków, bezpośrednio przeciwko tej osobie ("osobie czwartej"), która uzyskała od osoby trzeciej korzyść. Faktycznie zatem, w procesie opartym na skardze pauliańskiej pozwany może być wyłącznie osoba, która uzyskała korzyść, a nie osoba, która wyzbyła się określonego składnika majątkowego. Judykatura wskazuje wprost, że regulacja zawarta w art. 531 § 2 k.c. dopuszczające wystąpienie przez wierzyciela bezpośrednio przeciwko osobie, na rzecz której nastąpiło rozporządzenie korzyścią majątkową uzyskaną przez osobę trzecią z czynności z dłużnikiem, obejmuje żądanie uznania za bezskuteczną czynności rozporządzającej, a zatem czynności między osobą trzecią, a osobą kolejną, nie zaś czynności pomiędzy dłużnikiem, a osobą trzecią (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2006 r., V CSK 330/06, Legalis). Tym samym legitymowana biernie w takim wypadku, jest wyłącznie osoba kolejna, czemu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że zgodnie z art. 531 § 2 k.c. przy ocenie powództwa skierowanego bezpośrednio przeciwko tej osobie badaniu podlegają przesłanki uzasadniające uznanie za bezskuteczną wobec wierzyciela czynności dłużnika z osobą trzecią. Przeprowadzenie powyższego wywodu było zdaniem Sądu Apelacyjnego niezbędne wobec stanowiska skarżącego jakoby w procesie opartym o dyspozycję art. 531 k.c. dopuszczalne rozszerzenie kręgu biernie legitymowanych, poza grono osób na rzecz których nastąpiło bezpośrednie rozporządzenie korzyścią majątkową uzyskaną przez osobę trzecią z czynności z dłużnikiem, osobę czwartą z czynności z osobą trzecią itd. Innymi słowy biernie legitymowanym w sprawie żądania opartego na art. 531 § 1 k.c. jest tylko osoba trzecia, a w sprawie żądania, którego dotyczy art. 531 § 2 k.c. tylko wskazany w tym przepisie następca prawny osoby trzeciej (wyrok Sąd Najwyższego z dnia 3 marca 2017 r., I CSK 157/16, Legalis). Nie budzi

zatem wątpliwości, że dłużnik nie jest legitymowany biernie w sprawie ze skargi pauliańskiej, a może jedynie wystąpić w niej w roli interwenienta ubocznego na skutek przyzwozania (art. 84 k.p.c.) lub przystąpienia (art. 76 k.p.c.).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 109 § 2 k.p.c., polegającego zdaniem skarżącego na niezasadnym obciążeniu strony powodowej obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwotach po 7.217 złotych, odrębnie na rzecz dłużnika S. W. i odrębnie na rzecz jego żony E. W., w pierwszej kolejności należy wskazać, że w pozwie wniesionym w niniejszej sprawie Skarb Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w analogiczny sposób żądał zasądzenia kosztów na jego rzecz stwierdzając jednoznacznie, że żąda (k. 5): "zasądzenia od każdego z pozwanych na rzecz strony powodowej kosztów procesu, w tym na rzecz Skarbu - Państwa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych (art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 roku o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa)". Co więcej do pozwu w niniejszej sprawie, wniesionego w dniu 24 maja 2016 roku, została załączona notarialna umowa majątkowa małżeńska z dnia 30 listopada 2011 roku, mocą której, z tym dniem, małżonkowie E. i S. W. ustrój rozdzielności majątkowej. Tym samym Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w dacie wytoczenia powództwa miał o tym wiedzieć. Innymi słowy o ile koszty miałyby zostać zasądzone na rzecz apelującego, to każdy pozwany winien zostać zobowiązany do takich kosztów, ale w wypadku odwrotnym Skarb Państwa takiej interpretacji nie akceptuje, nie podając jednak z jakiej przyczyny. Jak wskazuje judykatura, Sąd orzekając o kosztach procesu i ustalając koszt wynagrodzenia pełnomocnika procesowego strony będącego adwokatem lub radcą prawnym (art. 109 § 2 zd. drugie k.p.c.) nie może ustalić tego kosztu poniżej wysokości stawki minimalnej, która dla danej sprawy określona jest we właściwych przepisach wykonawczych, z wyjątkiem tych sytuacji, w których przepisy te przewidują taką możliwość. Stanowisko takie pozostaje aktualne także w szczególnym wypadku, w którym współuczestnicy formalni są reprezentowani przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2017 r., II CZ 107/17, Legalis). W uzasadnieniu cytowanego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał jednoznacznie: "że – przy założeniu, iż reprezentacja przez jednego adwokata lub radcę prawnego współuczestników formalnych daje podstawę do zaliczenia do niezbędnych kosztów procesu jego wynagrodzenia ustalanego odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika – może wystąpić sytuacja, w której łączna wysokość tego wynagrodzenia w okolicznościach sprawy może być uznana za zbyt wysoką, nieodpowiadającą nakładowi pracy i czasu pełnomocnika. Sytuację taką powinien jednak przewidzieć prawodawca oraz ustanowić dla niej odpowiednie rozwiązanie normatywne. Brak takiego rozwiązania nie może być zastąpiony przez Sąd Najwyższy". Tym samym współuczestnikom formalnym w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., reprezentowanym przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, należy się co do zasady zwrot kosztów procesu obejmujących jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika (od wartości przedmiotu sporu [zaskarżenia] dla każdego z pozwanych oddzielnie).

W kontekście powyższych rozważań, za całkowicie niezrozumiałe należy uznać stanowisko Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł., jakoby w sprawie wobec tego podmiotu miał znaleźć zastosowanie art. 102 k.p.c. Apelacja wywodzi bowiem, że skoro będący dłużnikiem S. W. i jego żona E. W. nie uregulowali należności podatkowych to potrzeba wystąpienia z niniejszym powództwem wynika wyłącznie z ich nielojalnego działania, albowiem S. W. i jego żona E. świadomie i celowo wyzbyli się na rzecz syna przedmiotu zaskarżonej umowy darowizny w celu uniemożliwienia Skarbowi Państwa prowadzenia egzekucji z jej przedmiotu. Apelujący, reprezentowany przez profesjonalistę, jakim jest z pewnością Prokuratura Generalna, nie zanegował skutecznie wyżej przytoczonych rozważań, z których wynika, że rodzice B. W. nie powinni w ogóle być pozwanymi w niniejszym postępowaniu, a tym samym ich udział był zbędny. Skoro to zdarzenie generowało koszty zastępstwa procesowego to obowiązkiem strony powodowej musi być ich zwrot. Tym samym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie brak jest jakichkolwiek podstaw, aby nie obciążać Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego Ł. kosztami postępowania zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą. Obowiązek zwrotu kosztów postępowania zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności za wynik sprawy ma bowiem na celu ochronę interesów majątkowych strony wygrywającej, która poniosła nakłady w celu obrony swoich praw. Odstąpienie od tej zasady ze względów słuszności, dopuszczone przez ustawodawcę w art. 102 k.p.c., stanowi rozwiązanie o wyjątkowym charakterze, wymagające proporcjonalnego wyważenia interesów stron postępowania w świetle okoliczności sprawy. Przepis ten wprowadza wyjątek od reguły ponoszenia kosztów postępowania przez stronę przegrywającą na rzecz jej przeciwnika procesowego, częściowo lub

całkowicie uniemożliwiają mu rekompensatę nakładów poniesionych w związku z prowadzeniem postępowania. W konsekwencji, regulacja ta nie powinna podlegać wykładni rozszerzającej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1976 r., II PZ 61/76, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2011 r., II CZ 104/10, niepubl.). Uzasadnienie zastosowania art. 102 k.p.c. okolicznościami, które nie dotyczą strony ubiegającej się o zastosowanie zasady słuszności, prowadzi do niedopuszczalnego rozszerzenia zakresu stosowania tego przepisu i ze swej istoty nie obejmuje "wypadku szczególnie uzasadnionego".

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny działając na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego nastąpiło na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. wyrażającą zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Z tych względów na podstawie § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015, poz. 1804 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 października 2016 roku), obciążono stronę powodową kosztami zastępstwa procesowego pełnomocnika każdego z pozwanych w kwotach po 4.050 złotych.